

Uchwała Nr XLIII/316/2018
RADY POWIATU MIELECKIEGO
z dnia 26 czerwca 2018 r.

w sprawie przyjęcia Programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie pn. „Dom bez przemocy” na lata 2018-2022

na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2018r., poz. 995 z późn. zm.) oraz art. 6 ust. 4 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 1390)

Rada Powiatu Mieleckiego uchwała co następuje:

§ 1

Przyjmuje się Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie pn. „Dom bez przemocy” na lata 2018-2022 w brzmieniu zawartym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Dyrektorowi Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Mielcu.

§ 3

Nadzór nad wykonaniem uchwały sprawuje Komisja Rodziny, Zdrowia i Pomocy Społecznej Rady Powiatu Mieleckiego.

§ 4

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICĄCY RADI

Henryk Niedbala

Załącznik do Uchwały Nr XLIII/316/2018
Rady Powiatu Mieleckiego
z dnia 26 czerwca 2018 r.

**Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych
dla osób stosujących przemoc w rodzinie
pn. „Dom bez przemocy”
na lata 2018-2022**

**Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
w Mielcu**

Mielec 2018

I. Wstęp

Przemoc jest zjawiskiem stanowiącym zagrożenie dla wszystkich uwikłanych w nią osób – doświadczających przemocy, świadków, stosujących przemoc. Skutki jej są długotrwałe i istotnie wpływają na codzienne funkcjonowanie osób, których dotyczy. Z przemocą można sobie poradzić, ale im szybciej podejmiemy działania, tym mniejsze będą koszty emocjonalne dla dorosłych i dzieci. Z badań i statystyk wynika, że ponad 95% „ofiar” przemocy fizycznej w rodzinie – to kobiety. Przemocy doświadczają w dużym stopniu również dzieci, ludzie starsi i osoby niepełnosprawne. Wielu ludzi nie radzi sobie z problemami rodzinnymi i bez pomocy z zewnątrz nie jest w stanie znaleźć konstruktywnych rozwiązań. Dotyczy to zwłaszcza przemocy w rodzinie, która funkcjonuje w społeczeństwie „pod przykrywką” wielu mitów i stereotypów uwarunkowanych kulturowo.

Wychodząc naprzeciw potrzebom osób uwikłanych w przemoc a szczególnie osób mających problemy z radzeniem sobie ze złością, niewłaściwym wyrażaniem trudnych emocji, przekraczaniem granic, komunikacją w rodzinie został opracowany przez PCPR w Mielcu program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie pn. „Dom bez przemocy” na lata 2018-2022 zwany w dalszej części Programem. Program jest programem autorskim, który powstał w oparciu o doświadczenie zdobyte w dotychczasowej pracy z osobami stosującymi przemoc.

Podczas oddziaływań prowadzonych w ramach Programu jego uczestnicy będą mieli okazję do wnikliwego rozpoznawania osobistego systemu przekonań, postaw i nastawień emocjonalnych, które mogą inicjować zachowania przemocowe i ich eskalację.

Podstawowym celem wszystkich działań wynikających z realizacji Programu jest zmiana funkcjonowania w systemie rodzinnym osób stosujących przemoc i trwale zatrzymanie przemocy. Poddając osobę stosującą przemoc odpowiednim oddziaływanom korekcyjno - edukacyjnym, przy jej zaangażowaniu w proces przemiany możemy doprowadzić do redukcji jej nieprawidłowych, przemocowych, prowadzących do konfliktów zachowań, ukształtowania postawy partnerstwa i szacunku wobec drugiego człowieka oraz odpowiedzialności za popełnione czyny. Tematyka zajęć ma motywować do zmiany, pracy nad sobą, stwarzać perspektywę.

Realizując Program należy mieć na uwadze, że nie jest to forma osobistej psychoterapii osoby stosującej przemoc lecz są to oddziaływania korygujące niepożądane oraz szkodliwe zachowania i postawy. Program spełnia rolę pomocniczą w szeregu oddziaływań na osoby stosujące przemoc i jego efektywność jest uzależniona od woli i motywacji uczestnika.

Zgodnie z art. 6 ust. 4 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. z 2015r., poz. 1390) opracowywanie

i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie jest zadaniem z zakresu administracji rządowej realizowanym przez powiat. Środki finansowe na realizację powyższego zadania pochodzą z dotacji budżetu państwa.

Zasady opracowania i realizacji Programu określa:

- a) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. Nr 50, poz. 259)
- b) Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 przyjęty do realizacji Uchwałą Nr 76/2014 Rady Ministrów z dnia 29.04.2014r.
- c) Wytoczne zawarte w „Procedurach postępowania interwencyjnego w sytuacjach kryzysowych związanych z przemocą w rodzinie, materiałach instruktażowych, zaleceniach – dla osób realizujących te zadania” (pkt 9.13 „Zasady opracowywania programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie”).

II. Lokalna diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Powiatu Mieleckiego

Ośrodki pomocy społecznej w Powiecie Mieleckim:

Osoby i rodziny doświadczające przemocy w rodzinie są objęte pomocą i wsparciem przez ośrodki pomocy społecznej i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Zgodnie z art. 7 pkt 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2017 r. poz. 1769, 1985) udziela się pomocy osobom i rodzinom w szczególności z powodu m. in. przemocy w rodzinie.

Tabela nr 1 – liczba osób, którym udzielono pomocy i wsparcia w tym dotkniętych przemocą w rodzinie w poszczególnych gminach Powiatu Mieleckiego.

L.p.	Gmina	Rok 2015		Rok 2016		Rok 2017	
		Ogółem	W tym dotkniętych przemocą	Ogółem	W tym dotkniętych przemocą	Ogółem	W tym dotkniętych przemocą
1.	Borowa	376	6	320	5	249	9
1.	Czermin	241	3	213	20	176	13
2.	Gawłuszowice	115	0	108	0	155	10
3.	Mielec – gmina miejska	1133	371	1109	341	1030	480
4.	Mielec – gmina wiejska	330	3	272	25	286	24
5.	Padew Narodowa	919	39	885	63	574	56
6.	Przeclaw	598	44	589	31	514	50
7.	Radomyśl Wielki	1283	84	1042	102	931	35
8.	Tuszów Narodowy	1023	12	996	8	911	4
9.	Wadowice Górne	726	6	573	8	675	79
10.	Powiat Mielecki ogółem	6744	568	6107	603	4987	760

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z OPS z terenu Powiatu Mieleckiego.

Powyższe dane wskazują na zmniejszającą się liczbę osób korzystających z pomocy i wsparcia w ośrodkach pomocy społecznej, natomiast odsetek osób doświadczających przemocy a korzystających z pomocy w związku z zaistniałą sytuacją wzrasta.

Jednym z narzędzi stosowanym przez instytucje w celu przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest procedura „Niebieska Karta” – stworzona przede wszystkim w celu udzielania skutecznej pomocy osobom doświadczającym

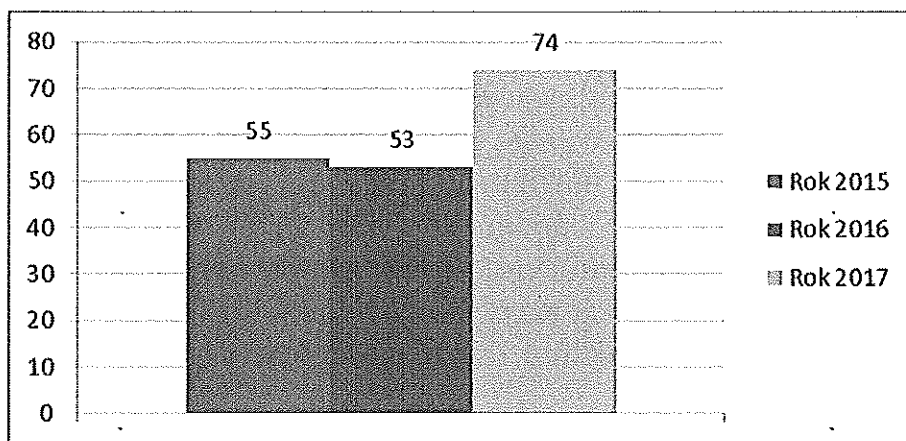
przemocy domowej. Dzięki tej procedurze osoby doświadczające przemocy w rodzinie mają dostęp do informacji o prawach i uprawnieniach, sieci wsparcia i pomocy. Procedura „Niebieska Karta” wiąże się również z dokładnym dokumentowaniem zdarzeń związanych z przestępstwem przemocy, prowadzeniem przez specjalistów pracy z rodziną: dokonaniem diagnozy sytuacji rodziny, udzielaniem pomocy osobom, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie, opracowaniem indywidualnego planu pomocy dla danej rodziny, przekazaniem informacji o konsekwencjach popełnianych czynów osobie, co do której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, motywowaniem do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych.

Tabela nr 2 – Liczba wszczętych i zakończonych procedur Niebieskiej Karty w poszczególnych gminach Powiatu Mieleckiego.

L.p.	Gmina	Rok 2015		Rok 2016		Rok 2017	
		Wszczęte	Zakończone	Wszczęte	Zakończone	Wszczęte	Zakończone
1.	Borowa	10	7	6	12	10	6
11.	Czermin	19	20	13	28	18	15
12.	Gawłuszowice	1	3	5	5	10	5
13.	Mielec – gmina miejska	145	89	121	127	173	138
14.	Mielec – gmina wiejska	19	26	21	25	26	13
15.	Padew Narodowa	14	14	15	10	19	13
16.	Przeclaw	28	18	34	6	64	30
17.	Radomyśl Wielki	36	17	22	24	23	17
18.	Tuszów Narodowy	18	10	11	10	14	1
19.	Wadowice Górne	11	7	6	13	19	18
20.	Powiat Mielecki ogółem	301	211	254	260	376	256

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z OPS z terenu Powiatu Mieleckiego.

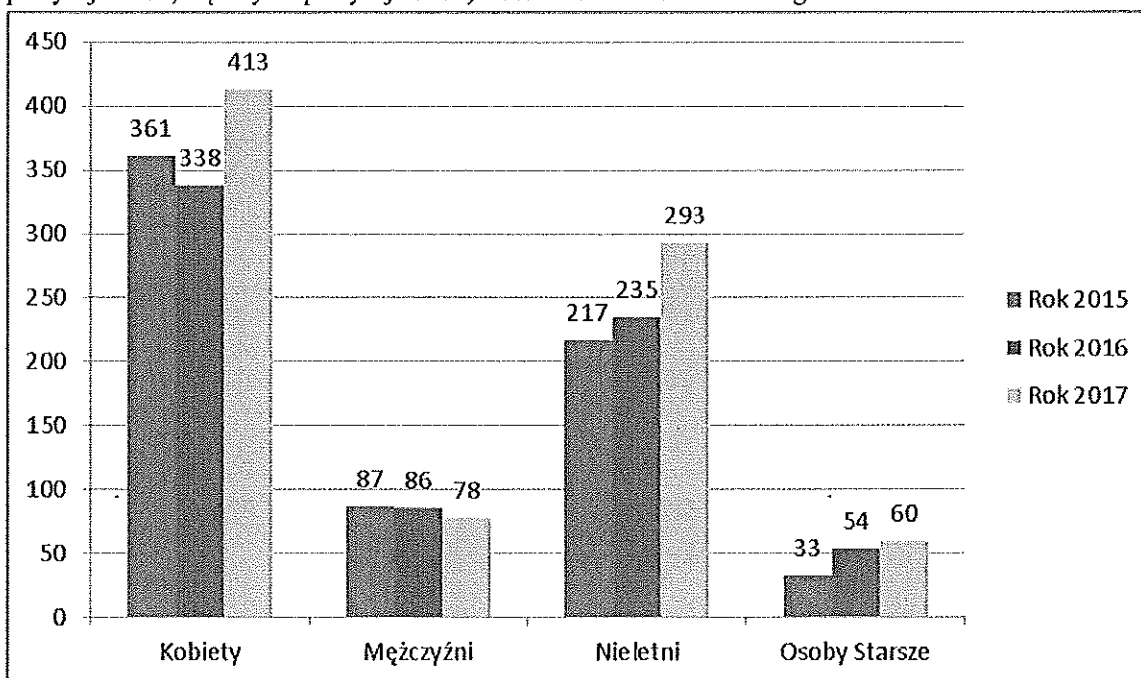
Wykres nr 2 – Liczba zawiadomień o popełnieniu przestępstwa.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z OPS z terenu Powiatu Mieleckiego.

Na przestrzeni ostatnich trzech lat zauważyć można wzrost wszczętych procedur „Niebieska Karta”. Równocześnie wzrasta liczba powiadomień o popełnieniu przestępstwa, jednak jest ona wciąż bardzo niska w stosunku do ilości wszczętych procedur.

Wykres nr 1 – Liczba osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy w rodzinie, w tym osób starszych (kobiety powyżej 60 r.ż., mężczyźni powyżej 65 r.ż.) na terenie Powiatu Mieleckiego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z OPS z terenu Powiatu Mieleckiego.

Niepokojąco wzrasta liczba osób doświadczających przemocy w rodzinie – kobiet, dzieci i osób starszych. Liczba mężczyzn doświadczających przemocy w rodzinie od lat utrzymuje się na podobnym poziomie. Zdecydowaną

większość osób doświadczających przemocy w rodzinie stanowią kobiety. Drugą co do liczności grupę doświadczającą przemocy stanowią osoby nieletnie.

Tabela nr 3 – Liczba asystentów rodziny i rodzin objętych ich pomocą w poszczególnych gminach Powiatu Mieleckiego.

L.p.	Gmina	Rok 2015		Rok 2016		Rok 2017	
		Liczba asystentów	Liczba rodzin	Liczba asystentów	Liczba rodzin	Liczba asystentów	Liczba rodzin
1.	Borowa	0	0	1	3	1	3
21.	Czermin	1	4	1	5	2	5
22.	Gawłuszowice	0	0	1	2	0	0
23.	Mielec – gmina miejska	1	19	1	21	1	21
24.	Mielec – gmina wiejska	1	15	1	12	1	15
25.	Padew Narodowa	3	8	2	4	2	6
26.	Przeclaw	1	12	1	11	1	13
27.	Radomyśl Wielki	3	30	2	25	2	24
28.	Tuszów Narodowy	1	3	1	2	0	0
29.	Wadowice Górne	2	10	2	13	1	6
30.	Powiat Mielecki ogółem	13	101	13	98	11	93

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z OPS z terenu Powiatu Mieleckiego.

Liczba rodzin wymagających wsparcia i opieki asystenta rodziny w ciągu trzech ostatnich lat utrzymuje się na stałym poziomie. Średnio jeden asystent ma pod opieką osiem rodzin.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mielcu:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mielcu realizuje zadania wynikające z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej oraz ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, a także prowadzi interwencję kryzysową.

W okresie od 01.01.2015 r. do dnia 31.12.2015 r. udzielono 21 osobom bezpłatnych porad specjalistycznych w związku z występowaniem przemocy w rodzinie w tym 6 porad prawnych i 15 porad psychologicznych. Wśród osób

dotkniętych przemocą znalazło się 5 dzieci. Ze schronienia w Punkcie Interwencji Kryzysowej skorzystały 2 osoby w tym jedno dziecko. Powodem umieszczenia w Punkcie Interwencji Kryzysowej była przemoc.

W okresie od 01.01.2016 r. do dnia 31.12.2016 r. udzielono 30 osobom bezpłatnych porad specjalistycznych w związku z występowaniem przemocy w rodzinie w tym 10 porad prawnych i 20 porad psychologicznych. Wśród osób dotkniętych przemocą znalazło się 6 dzieci. Ze schronienia w Punkcie Interwencji Kryzysowej skorzystały 2 osoby w tym jedno dziecko. Powodem umieszczenia w Punkcie Interwencji Kryzysowej była przemoc.

W okresie od 01.01.2017 r. do dnia 31.12.2017 r. udzielono 55 osobom bezpłatnych porad specjalistycznych w związku z występowaniem przemocy w rodzinie w tym 6 porad prawnych i 59 porad psychologicznych. Wśród osób dotkniętych przemocą znalazło się 4 dzieci. Ze schronienia w Punkcie Interwencji Kryzysowej skorzystało 7 osób w tym jedno dziecko. Powodem umieszczenia w Punkcie Interwencji Kryzysowej była przemoc.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie prowadzi pracę z osobami stosującymi przemoc. Program korekcyjno-edukacyjny obejmuje swoją treścią zagadnienia związane ze stosowaniem prawidłowych form wychowawczych pozbawionych przemocy. W roku 2015 wzięło w nim udział 10 osób, a ukończyło 2 osoby. W roku 2016 wzięło w nim udział 9 osób, a ukończyło 5 osób. W roku 2017 wzięło w nim udział 10 osób, a ukończyły 3 osoby.

Jak ukazuje prowadzona przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mielcu ewidencja działań zjawisko przemocy w rodzinie co roku dotyka coraz większej liczby osób, które decydują się na skorzystanie z pomocy instytucjonalnej.

II. Założenia formalne organizacji Programu

Program kierowany jest do osób stosujących przemoc zarówno kobiet, jak i mężczyzn, w tym w szczególności do:

- osób skazanych za czyny związane ze stosowaniem przemocy w rodzinie, wobec których sąd warunkowo zawiesił wykonanie kary, zobowiązując ich do uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno – edukacyjnych;
- osób stosujących przemoc w rodzinie, które uczestniczą w terapii leczenia uzależnienia od alkoholu lub narkotyków lub innych środków odurzających, substancji psychotropowych albo środków zastępczych, dla których oddziaływania korekcyjno – edukacyjne mogą stanowić uzupełnienie podstawowych terapii;

- osób, które w wyniku innych okoliczności zgłoszą się do uczestnictwa w programie lub zostaną zmotywowane przez pracowników socjalnych, kuratorów, terapeutów, pracowników ośrodków interwencji kryzysowej lub inne osoby, które powzięły wiadomość o stosowaniu przez nich przemocy wobec osób najbliższych.

Podczas zgłaszania i kwalifikacji osób do udziału w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych nie obowiązuje rejonizacja.

Informacja o Programie – kolejnej edycji - terminie, tematyce umieszczana będzie na stronie internetowej PCPR w Mielcu, przekazywana będzie także do sądu, prokuratury, policji i ośrodków pomocy społecznej. W instytucjach użyteczności publicznej zostaną rozprowadzone broszury m.in. z informacją skierowaną do osób stosujących przemoc.

Rekrutacja do Programu odbywać się będzie poprzez współpracę z instytucjami (sąd, ośrodki pomocy społecznej, zespoły interdyscyplinarne). W ramach spotkań indywidualnych trwających od 2 do 4 godzin dydaktycznych prowadzona będzie diagnoza indywidualna uczestników, obejmująca informację o ich przeszłej i obecnej sytuacji życiowej, sposobach funkcjonowania, cechach osobistych istotnych dla pracy korekcyjnej, zachowaniach przemocowych a także motywacji do uczestnictwa w zajęciach. Na spotkaniu indywidualnym będzie następować podpisanie kontraktu a także wyrażenie zgody uczestnika na przetwarzanie danych osobowych pod kątem wymiany informacji pomiędzy instytucjami zajmującymi się pomaganiem rodzinie, kontaktu osób prowadzących program z rodziną uczestnika, monitoringu funkcjonowania uczestnika w relacjach rodzinnych po zakończeniu udziału w programie do 3 lat po zakończeniu zajęć.

Zajęcia grupowe odbywać się będą z uwzględnieniem zasad procesu grupowego, w grupach zamkniętych, 10-15 osobowych z możliwymi ewentualnymi odchyleniami od tej liczby w trakcie trwania Programu. Zajęcia grupowe obejmują 62 godziny dydaktyczne.

Reguły uczestnictwa w Programie:

Warunkiem przyjęcia do Programu jest przyznanie się uczestnika do stosowania przemocy, co znajduje odzwierciedlenie w zawieranej umowie. Podczas spotkania indywidualnego z psychologiem uczestnik zostaje zapoznany z celami, przebiegiem programu oraz warunkami uczestnictwa w zajęciach grupowych. Prowadzący natomiast zapoznaje się szczegółowo z sytuacją rodzinną i prawną uczestnika. Przyjęcie do Programu jest potwierdzone zawarciem umowy m.in. na aktywny udział w zajęciach.

Uczestnik biorący udział w Programie zobowiązuje się do przestrzegania zasad, które zapisane są w kontrakcie (dwa egzemplarze, po jednym dla obu stron). Do głównych zasad należy powstrzymanie się od zachowań przemocowych oraz zachowanie abstynencji od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych w trakcie uczestnictwa w zajęciach. Osobę stosującą przemoc w rodzinie, u której zostało rozpoznane uzależnienie od alkoholu, narkotyków lub innych środków odurzających, substancji psychotropowych albo środków zastępczych, kieruje się w pierwszej kolejności na terapię uzależnień. Uczestnik zobowiązuje się też do systematycznego udziału w proponowanych zajęciach grupowych i indywidualnych. Niezachowanie warunków kontraktu będzie skutkowało wyłączeniem z Programu. Uczestnik obowiązkowo bierze udział w indywidualnym spotkaniu z psychologiem w celu przeprowadzenia badań służących diagnozie problemu oraz zakwalifikowaniu - na podstawie opinii psychologicznej - osoby stosującej przemoc do udziału w Programie bądź wykluczeniu z udziału w Programie (dotyczy to osób chorych psychicznie bądź zaburzonych osobowościowo).

Zajęcia grupowe trwają 62 godziny. Uczestnik powinien wykazać się frekwencją i aktywnością w czasie zajęć prowadzonych w grupie. Udział w 60 godzinach zajęć grupowych będzie podstawą do stwierdzenia ukończenia przez uczestnika niniejszego Programu, co zostanie potwierdzone zaświadczeniem wydanym na prośbę uczestnika.

Miejsce realizacji Programu:

Miejscem realizacji Programu będzie siedziba Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Mielcu, w godzinach popołudniowych. PCPR posiada pomieszczenie do pracy grupowej – salę dla ok. 10-20 osób z możliwością ułożenia krzeseł odpowiednio do potrzeb grupy, wyposażoną w sprzęt: tablice, flipchart, rzutnik, itp.

Okres realizacji Programu:

Program korekcyjno-edukacyjny z osobą stosującą przemoc obejmuje pracę indywidualną, która ma na celu zdiagnozowanie uczestnika a następnie 62 godziny pracy grupowej. Grupowe zajęcia będą odbywać się cyklicznie. Grupa będzie zamknięta i jej uczestnicy będą spotykać się jeden raz w tygodniu w danym roku kalendarzowym. Spotkania indywidualne z psychologiem przeprowadzającym diagnozę, na podstawie której sporządzona zostanie opinia psychologiczna, będą ustalane indywidualnie w porozumieniu z uczestnikiem.

Realizator Programu:

Realizatorem Programu będą osoby zatrudnione przez PCPR w Mielcu posiadające kwalifikacje do prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych zgodnie z § 9 rozporządzenia z dnia 22 lutego 2011r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne (Dz.U. 2011.50.259).

III. Założenia merytoryczne Programu

Program ma charakter edukacyjno – korekcyjny. Część edukacyjna koncentruje się na przekazaniu szeroko pojętej wiedzy na temat zjawiska przemocy. Część korekcyjna ukierunkowana jest na zdobycie umiejętności zastępowania przemocy zachowaniami nieagresywnymi poprzez ćwiczenie konstruktywnych form myślenia i reagowania, odkrycie własnych zasobów, trening umiejętności społecznych oraz naukę korzystania ze wsparcia społecznego.

Mając na uwadze złożoność przyczyn, które tkwią u źródeł przemocy domowej, realizując Program koncentrujemy się na rozumieniu przemocy jako zjawiska wyuczonego i kształtowanego społecznie oraz wzmacnianego kulturowo. Pozwala to na przyjęcie założenia, że poddając osobę stosującą przemoc odpowiednim oddziaływaniom można go niejako „oduczyć” przemocy, przekazując mu wiedzę i wyposażając w umiejętności, pod warunkiem, że uczestnik ma wewnętrzną potrzebę przemiany i będzie chciał to wykorzystać w życiu.

Przemoc jest zjawiskiem negatywnym i nie ma dla niej usprawiedliwienia. Wielu sprawców nie dostrzega potrzeby zmiany. Istotnym elementem Programu będzie więc kształtowanie motywacji do zmiany zachowań przemocowych oraz uświadomienie osobie stosującej przemoc korzyści płynących ze zmiany zachowania jak i konsekwencji pozostawania przy dotychczasowym sposobie funkcjonowania. Ze względu na uwarunkowania osobowościowe sprawcy przemocy są podatni na zmianę w bardzo różnym stopniu. Z uwagi na zróżnicowanie poziomu intelektualnego uczestników zajęć Program zawiera proste i zrozumiałe treści konieczne dla procesu zmiany m.in. na temat dynamiki powstawania przemocy oraz jej cykliczności, gdyż sprawca traktuje przemoc jako odosobnione akty agresji, nie zauważa ciągłości i zależności pomiędzy nimi. Zrozumienie tego mechanizmu

pozwała na skuteczniejsze zapobieganie nawrotom ataków. Kolejnym elementem pracy jest dostarczenie osobie stosującej przemoc wsparcia i wykształcenie alternatywnych wobec postaw przemocowych wartości, postaw i zachowań akceptowanych społecznie, wyposażenie uczestników w konkretne techniki i nauczenie ich konstruktywnych sposobów myślenia i reagowania, opartych na szacunku i życzliwości wobec partnera, umiejętności większej samokontroli, rozpoznawania i wyrażania swoich uczuć oraz komunikacji bez stosowania przemocy. Ważne, aby uczestnicy Programu nauczyli się brać odpowiedzialność za zmianę swojego zachowania oraz dostrzegli możliwość dokonania tej zmiany. Jednym z najtrudniejszych problemów, jakie stoją przed osobami pracującymi ze sprawcami przemocy jest zachęcenie osoby stosującej przemoc do podjęcia pracy nad sobą w celu zmiany przekonań.

Cele Programu:

1. Powstrzymanie osoby stosującej przemoc w rodzinie przed dalszym stosowaniem przemocy.
2. Uznanie przez osobę stosującą przemoc w rodzinie faktu stosowania tej przemocy i swojej odpowiedzialności za stosowanie przemocy.
3. Rozwijanie umiejętności samokontroli i współżycia w rodzinie.
4. Kształtowanie umiejętności w zakresie wychowywania dzieci bez używania przemocy w rodzinie.
5. Zdobycie i podniesienie wiedzy na temat mechanizmów powstawania przemocy w rodzinie.
6. Zdobycie umiejętności komunikowania się i rozwiązywania konfliktów w rodzinie bez stosowania przemocy.
7. Rozwijanie umiejętności rozpoznawania i nazywania emocji, samokontroli i sposobów radzenia sobie ze złością i innymi uczuciami w sposób akceptowany społecznie.
8. Podniesienie wiedzy na temat obowiązujących przepisów prawnych dotyczących przemocy w rodzinie.
9. Podniesienie samoświadomości o mocnych stronach, zasobach i możliwościach oraz uzyskanie informacji o lokalnej sieci wsparcia.
10. Uzyskanie informacji o możliwościach podejmowania działań terapeutycznych.

Osiągnięcie wymienionych powyżej celów będzie możliwe dzięki oddziaływaniom korekcyjno-edukacyjnym prowadzonym na poziomie poznawczym, emocjonalnym oraz behawioralnym (zachowań), tj.:

- na poziomie poznawczym – wprowadzanie zmiany przekonań związanych z kształtowaniem się tożsamości i ich wpływu na

zachowanie (w tym rola kobiety i mężczyzny we współczesnej rodzinie)

- na poziomie emocjonalnym – nauka nazywania emocji, okazywania emocji i reagowania w związku z przeżywanymi emocjami
- na poziomie behawioralnym – nauka komunikacji i wywierania wpływu w kontaktach interpersonalnych bez stosowania przemocy.

Spodziewane rezultaty:

Spodziewanym rezultatem działań będzie:

- zwiększenie wiedzy na temat przemocy domowej, jej skutków dla sprawcy i każdego członka rodziny,
- nabycie umiejętności radzenia sobie ze złością w społecznie akceptowany sposób,
- zwiększenie kontroli emocji,
- zmniejszenie rozmiarów zjawiska przemocy domowej (poprawa komunikacji z członkami rodziny – żoną, dziećmi, osobami starszymi),
- spadek liczby przypadków przemocy w rodzinie,
- spadek liczby rodzin, w których interwencje podejmowane są wielokrotnie.

Metody i formy pracy:

Metody i formy wykorzystywane w Programie są podporządkowane jego celom. Istotnym elementem Programu jest dopasowanie różnorodnych metod do klienta i do jego problemu oraz do stadium zmiany, w jakim znajduje się klient, stąd duża różnorodność metod pracy. Spotkania grupowe poprzedzone będą przeprowadzeniem diagnozy każdego uczestnika (na podstawie której sporządzona zostanie opinia psychologiczna), która będzie miała na celu ustalenie sytuacji rodzinnej, zawodowej, stanu zdrowia, prezentowanych postaw wobec partnera, uzależnień oraz zaburzeń osobowości. Przy sporządzaniu opinii psychologicznej zostaną wykorzystane testy psychologiczne badające w zależności od potrzeby: osobowość, temperament, zachowania agresywne.

Rozpoznanie indywidualnej sytuacji będzie obejmować następujące zagadnienia:

- rzeczywiste okoliczności skierowania do programu,
- określenie czy uczestnik programu aktualnie stosuje przemoc,
- najgroźniejsze i typowe formy i okoliczności przemocowych zachowań,
- aktualną sytuację rodzinną i zawodową,
- cechy osobiste istotne dla pracy korekcyjnej,
- diagnozę ewentualnych zaburzeń.

Reguły uczestnictwa w programie uwzględniające formalne wymogi dotyczące systematycznej obecności w zajęciach oraz bezpiecznego i zgodnego

z zasadami współżycia społecznego zachowania w trakcie uczestnictwa w zajęciach odbywających się w ramach programu zostaną zapisane w kontrakcie. W tym dokumencie osoba stosująca przemoc przystępująca do udziału w programie uzna fakt stosowania przemocy we własnej rodzinie.

Osobę stosującą przemoc w rodzinie, u której zostało rozpoznane uzależnienie od alkoholu lub narkotyków, lub innych środków odurzających, substancji psychotropowych albo środków zastępczych, kieruje się w pierwszej kolejności na terapię uzależnienia.

Pierwszym merytorycznym elementem programu jest przekazanie wiedzy na temat czym jest przemoc, jakie są jej rodzaje, formy i dynamika, a także ujawnienie negatywnych norm i wzorców kulturowych wykorzystywanych do wspierania postaw dominacji, władzy i kontroli sprawcy nad ofiarą. Analizie podlega także rola stereotypów na temat tożsamości mężczyzny, ról „męskich” i „kobięcych”. Omówione zostaną skutki przemocy dla osób doświadczających przemocy oraz dla osób stosujących przemoc oraz charakterystyczne cechy i mechanizmy zachowania się sprawców przemocy.

Kolejnym etapem pracy jest ukazanie cykliczności przemocy. Sprawca traktuje przemoc jako odosobnione akty, nie zauważa ciągłości i zależności pomiędzy nimi. Zadaniem uczestników jest rozpoznanie, że przemoc dokonuje się w cyklach oraz analiza dynamiki własnych zachowań przemocowych.

Istotnym czynnikiem w pracy z osobami uwikłanymi w przemoc jest system przekonań społeczno - kulturowych, wyjaśnień i usprawiedliwień, którymi posługuje się osoba stosująca przemoc, aby nie przejmować odpowiedzialności za swoje czyny. Na bazie tych doświadczeń w sposób zindywidualizowany, na podstawie historii własnych aktów przemocy, uczestnicy uczą się rozpoznawać moment fazy przemocy. W tym celu analizują sygnały płynące z ciała oraz sygnały sytuacyjne i czasowe, które poprzedzają nadchodzący wybuch przemocy tak, aby samodzielnie stworzyć rodzaj „instrukcji”: jak postępować, aby zminimalizować ryzyko wystąpienia aktu przemocy. Program ma na celu uświadomienie, że agresywne metody wychowawcze krzywdzą dzieci i uczą je stosowania przemocy.

Następnym etapem pracy grupy jest zapoznanie uczestników z rodzajami uczuć, nauka ich rozpoznawania (w tym złości), radzenie sobie ze złością, stresem, frustracją w sposób konstruktywny, których zastosowanie pozwoli na uniknięcie przemocy wobec członków rodziny w tym dzieci.

Spotkania końcowe poświęcone zostały nauce nowych konstruktywnych zachowań, będących alternatywą dla zachowań przemocowych. Służyć będą temu wykłady oraz ćwiczenia poświęcone między innymi nowym sposobom rozwiązywania problemów, zasadom sprawiedliwej kłótni oraz nauce umiejętności prawidłowej komunikacji werbalnej i niewerbalnej. Uczestnicy zajęć poszukają sieci wsparcia oraz swoich mocnych stron, zasobów i możliwości.

Przyswajanie wiedzy odbywa się w sposób aktywizujący uczestników (m.in. poprzez prowadzenie otwartej dyskusji oraz odwoływanie się do indywidualnych doświadczeń).

Metody pracy

praca indywidualna

praca na „wyjątkach” i zasobach

zajęcia grupowe – w formie warsztatów z wykorzystaniem poniższych metod:

wykład – mikroedukacja

prezentacja multimedialna

dyskusja uczestnicząca

burza mózgów

ćwiczenia w parach

projekcja filmu

IV. Tematyka zajęć :

1. **Edukacja na temat zjawiska przemocy** (w tym seksualnej) – rodzaje, formy, dynamika. Uświadamianie rozmiarów i konsekwencji stosowania przemocy wobec bliskich.
2. **Nauka planowania i rozwijania samokontroli** – wzmacnianie rozważnej i celowej samokontroli zachowań nieakceptowanych społecznie.
3. **Komunikacja interpersonalną** - zdolność do rozpoznawania i konstruktywnego wyrażania uczuć, konstruktywnego rozwiązywania konfliktów, uczenie się konstruktywnych postaw wobec innych.
4. **Edukacja na temat kulturowo – obyczajowych zjawisk** wspierających i przeciwstawiających się przemocy oraz konfrontowanie ze stereotypami promującymi przemoc.
5. **Edukacja na temat uzależnień i ich wpływu na życie rodziny.**
Społeczno-kulturowe źródła i okoliczności towarzyszące przemocy domowej - powiązania między przemocą a stereotypami dotyczącymi płci i relacji między kobietami i mężczyznami oraz rodzicami i dziećmi.
6. **Nauka panowania nad umysłem** – praca nad zmianą sposobu myślenia, odczuwania osoby stosującej przemoc w taki sposób, by zmieniły się jej myśli i uczucia.
7. **Nauka zapanowania nad objawami przemocy i złości** – wzmocnienie pozytywnych stron i dobra tkwiącego w osobie stosującej przemoc, przekształcanie gniewu w działania pozytywne, zachęcanie do cierpliwości i tolerancji.

8. **Rozwijanie pozytywnych standardów i wartości** – nauka wyrażania uczuć, myśli, postaw, opinii, w sposób nieraniący innych.
9. **Rozwijanie zdolności empatii i wrażliwości** – nauka stawiania się na czyimś miejscu i współodczuwania z tą osobą w jej nieszczęściu, rozwijanie poczucia sprawiedliwości, próba identyfikacji z innymi.
10. **Rozwijanie tolerancji i współczucia dla innych** – umacnianie tolerancji wobec indywidualnych różnic i pragnień, poprawa stosunków interpersonalnych z osobami z otoczenia w celu zapobiegania powstaniu poczucia osaczenia, które leży u źródeł stanów lękowych i zaburzeń emocjonalnych.
11. **Kształtowanie odpowiedzialności** za bezpieczeństwo w związkach, sprawiedliwość i równość w podziale praw i obowiązków w rodzinie, partnerstwo ekonomiczne i gotowość do materialnego wspierania dzieci niezależnie od formalnego statusu małżeństwa. Uczenie odpowiedzialności za osobiste decyzje i gotowość ochrony słabszych. Promowanie wartości i idei wspierających godność osoby, dobro rodziny, równości płci.
12. **Umocnianie harmonii i równowagi** – nauka funkcjonowania w życiu w poczuciu harmonii i równowagi, kochania, bycia kochanym, znajdowania poczucia spełnienia oraz radości życia w celu przeciwdziałania zachowaniom skrajnym, unikania deprywacji i odnajdywania harmonii w życiu.
13. **Uczenie umiejętności społecznych** oraz praca nad zmianą postaw osoby stosującej przemoc wobec zjawiska przemocy oraz roli kobiety i mężczyzny.
14. **Wzrost poziomu szacunku** dla siebie i innych.
15. **Nauka pozytywnego myślenia**- wprowadzenie i kształtowanie poprzez trening i modelowanie, postawy „do” siebie, innych, świata, życia i przyszłości.
16. **Kształtowanie postawy tolerancji** i szacunku wobec osób starszych i niepełnosprawnych – trudności w kontaktach interpersonalnych.
17. **Nauka** odpowiedzialnego rodzicielstwa, modelowanie pozytywnych form i umiejętności rodzicielskich, uświadomienie wpływu przemocy domowej na psychikę i zachowanie dziecka.
18. **Prawo wobec sprawców przemocy:**
 - zagadnienia z zakresu prawa karnego, cywilnego, rodzinnego,
 - zapoznanie z ustawą o postępowaniu w sprawach nieletnich oraz ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
 - zapoznanie z przepisami prawnymi, dotyczącymi instytucjonalnych form pomocy (ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej, Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi).

V. Harmonogram realizacji Programu

Lp.	Temat zajęć	Liczba godzin
1.	Zajęcia integracyjne. Zapoznanie uczestników z programem. Normy grupowe i komunikacja w grupie. Wprowadzenie do tematu przemocy. Zagadnienia prawne - prawo wobec przemocy.	4
2.	Przemoc i jej rodzaje. Cykle przemocy. Zachowania charakterystyczne dla sprawców. System przekonań, postaw i nastawień emocjonalnych dotyczących przemocy. Mity na temat przemocy.	4
3.	Rodzaje uczuć. Złość jako uczucie. Objawy fizjologiczne i psychologiczne złości. Sygnały ostrzegawcze – wewnętrzne oznaki i zdarzenia wywołujące złość. Różnice między złością jako uczuciem a przemocą jako działaniem. Konstruktywne sposoby wyrażania uczuć (w tym złości).	4
4.	Stres i frustracja – definicja, rodzaje, przyczyny, skutki. Strategie radzenia sobie ze stresem i frustracją.	4
5.	Komunikacja interpersonalna. Sposoby komunikacji. Przeszkody w prawidłowej komunikacji.	4
6.	Zasady dobrego kontaktu. Konstruktywne przekazywanie informacji zwrotnych. Rozwijanie umiejętności słuchania.	4
7.	Konstruktywne wyrażanie i przyjmowanie krytyki.	4
8.	Konstruktywne rozwiązywanie konfliktów interpersonalnych bez stosowania przemocy. Zasady sprawiedliwej kłótni.	4
9.	Akceptacja, szacunek, wrażliwość i empatia. Rozwijanie umiejętności współżycia w rodzinie.	4

10.	Doświadczenia z przeszłości, rodzina generacyjna jej wpływ na obecną sytuację uczestników, ich kontakty z innymi oraz zachowania przemocowe.	4
11.	Stereotypy na temat płci, ról kobiecych i męskich. Realne i wyobrażane różnice między mężczyznami a kobietami. Równość w podziale praw i obowiązków. Partnerstwo.	4
12.	Wykorzystanie dzieci, a odpowiedzialne rodzicielstwo. Używanie dzieci jako taktyka kontroli, przemoc wobec dzieci. Wpływ przemocy domowej na psychikę i zachowanie dziecka. Postawy rodzicielskie. Poczucie odpowiedzialności, praw i obowiązków wobec dzieci – promocja pozytywnych standardów i wartości.	4
13.	Tolerancja (w tym wobec osób starszych i niepełnosprawnych). Radzenie sobie w sytuacjach kryzysu w relacjach z osobami starszymi i niepełnosprawnymi, w sposób inny niż stosowanie przemocy. Środowiskowe formy wsparcia osób starszych i niepełnosprawnych.	4
14.	Wpływ uzależnień (w tym od substancji psychoaktywnych) na pojawienie się przemocy.	3
15.	Sieć wsparcia i pomoc innych w radzeniu sobie z problemami, w tym specjalistyczna pomoc terapeutyczna.	3
16.	Mocne strony, zasoby i możliwości. „Moje plany na przyszłość...” z wykorzystaniem Podejścia Skoncentrowanego na Rozwiązaniach. Podsumowanie Programu.	4

Prowadzący mogą dokonać modyfikacji poszczególnych bloków tematycznych, jeżeli uznają to za celowe z uwagi na poziom zaawansowania grupy lub doświadczenia własne poszczególnych uczestników.

Uczestnicy zajęć na każdym spotkaniu podpisują listę obecności. Na ostatnich zajęciach osoby biorące udział w Programie wypełniają anonimową ankietę, w której wyrażają swoje zdanie nt treści zajęć, przydatności poruszanej tematyki oraz zgłaszają sugestie dotyczące ewentualnych modyfikacji Programu.

VI. Monitoring i ewaluacja Programu

Przebieg i efekty oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych prowadzonych dla osób stosujących przemoc w rodzinie będą monitorowane przez PCPR w Mielcu w trakcie realizacji Programu i do 3 lat po jego zakończeniu. Monitoring będzie prowadzony nie rzadziej niż raz na kwartał w trakcie trwania Programu i przez pierwszy rok po jego zakończeniu, a przez kolejne dwa lata raz na pół roku.

Uczestnicy Programu poprzez wypełnienie ankiety na początku realizacji Programu wypowiedzą się na temat wiedzy na temat przemocy. Po zakończeniu realizacji Programu, ta sama ankieta zostanie omówiona z uczestnikami zajęć co pozwoli sprawdzić w jakim stopniu przekazany materiał został przez nich opanowany.

W trakcie trwania Programu będzie prowadzony monitoring procesu grupowego w zakresie postaw uczestników wobec przemocy, efektów treningu kontroli złości, poprawy komunikacji.

Kontrola skuteczności oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych będzie realizowana również po zakończeniu Programu poprzez rozmowę prowadzącego program bądź pracownika PCPR z partnerem uczestnika, innym członkiem rodziny, kuratorem sądowym oraz z pracownikiem socjalnym bądź innymi instytucjami związanymi z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. Utrzymany będzie kontakt z osobami, wobec których sprawcy uczestniczący w Programie stosowali przemoc, formy tego kontaktu będą z zachowaniem ochrony bezpieczeństwa osób doznających przemocy. Kontakt ten ma dostarczyć rzetelnych informacji o zachowaniu uczestnika Programu wobec członków rodziny. Z rozmów z poszczególnymi osobami będą sporządzane notatki służbowe. Celem monitoringu jest sprawdzenie efektów wykorzystania w życiu codziennym wiadomości i umiejętności zdobytych podczas spotkań odbywających się w ramach Programu.

Metody monitoringu

Rozmowa z uczestnikiem

Rozmowa ze współmałżonkiem, rodzicami, partnerem

Rozmowa z kuratorem

Rozmowa z pracownikiem socjalnym

Rozmowa z dzielnicowym

W trakcie realizacji Program może być poddawany ewaluacji:

- etapowej - polegającej na modyfikacji i lepszym dostosowaniu go do możliwości, realiów i najbliższego otoczenia uczestników;
- końcowej - polegającej na uzupełnieniu na ostatnich zajęciach przez uczestników Programu anonimowej ankiety, na podstawie której może być dokonywana ewentualna modyfikacja Programu.

Technika ewaluacji

Ankieta

Obserwacja

Analiza informacji zdobytych w trakcie monitoringu będzie wykorzystana w pracach nad doskonaleniem i upowszechnieniem metod oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych, tym samym przyczyni się do modyfikowania programu zgodnie z możliwościami i potrzebami uczestników.

PCPR będzie dokonywał oceny stopnia realizacji zadań wynikających z Programu i zakładanych celów podczas sporządzania sprawozdań. Dyrektor PCPR w Mielcu będzie składał Radzie Powiatu roczne sprawozdanie z realizacji Programu w ramach corocznego sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Mielcu.

Sporządziły:
Beata Kardys
Joanna Marnik

PRZEWODNICZĄCY RADY

Henryk Niedbala